

הלכות תפלה – ב

תקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר

מגילה יז, ב – יח, א

מנין שאומרים אבות ... ומנין שאומרים גבורות ... ומנין שאומרים קדושות ... ומה ראו לומר **בינה אחר קדושה** ... ומה ראו לומר **תשובה אחר בינה** ... ומה ראו לומר **גאולה בשביעית** ... ומה ראו לומר **רפואה בשמינית** ... ומה ראו לומר **ברכת השנים בתשיעית** ... ומה ראו לומר **קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים** ...

שוע"ר סי' סט

א ברכות התפלה יש להם סדר שתקנו לסדרן זו אחר זו, ואם שינה סדרן **צריך לחזור לראש לסדרן על הסדר**, לפי שכולן נתלות זו בזו כסדר שקבעו חכמים.

שוע"ר סי' קיב

א ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים תקנו י"ח ברכות **על הסדר**, ג' ראשונות להסדיר שבחו של מקום תחלה כעבד שמסדר שבחו של רבו תחלה ואחר כך מבקש פרס מרבו, וג' אחרונות הן כעבד שקיבל פרס מרבו ונפטר והולך לו, וי"ג האמצעיות הן בקשת פרס. לפיכך אם רצה היחיד לשאול צרכיו בברכות האמצעיות ראשי, כמו שיתבאר בסי' קי"ט, אבל בג' ראשונות וג' אחרונות שהן סידור שבת, אין לשאול בה צרכי יחיד.

שוע"ר סי' קיד

ד אם אמר מוריד הגשם בימות החמה מחזירין אותו, לפי שהגשמים בימות החמה אינם אלא סימן קללה, לכן הצריכו לזה שהזכיר קללה בתפלתו שיחזור ויתפלל בלא קללה אותה ברכה שהזכיר בה קללה, לפיכך הוא צריך לחזור לראש הברכה, שאם יחזור למכלכל חיים, **לא יבטל בזה מה שהזכיר שלא כדין**, שכן דינה של הזכרה בימות הגשמים לומר מכלכל חיים אחר מוריד הגשם. ואם נזכר אחר חתימת הברכה, **צריך לחזור לראש התפלה**, לפי שכל הטועה באיזו ברכה בענין שצריך לחזור ולתקן טעותו ולא חזר עד שחתם ברכה זו, לא די לו שיחזור למקום שטעה לתקן טעותו, אלא **צריך לחזור לראש הברכה**, כמו שיתבאר, וג' ברכות ראשונות חשבות כברכה אחת.

ה ג' ברכות ראשונות חשבות כאחת הואיל וענינם אחד לסדר שבחו של מקום קודם שאלות צרכיו, כעבד שמסדר שבח לפני רבו קודם שמבקש פרס ממנו, וכן ג' אחרונות חשבות כאחת, שהן כעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו, כמו שנתבאר בסימן קי"ב. לפיכך בכל מקום שטעה בג' ראשונות חוזר לראש התפלה ובג' אחרונות חוזר לעבודה בין שהוא יחיד בין צבור, אם הוא טעות שאי אפשר לתקן אלא אם כן יחזור לראש הברכה שטעה בה, כגון שטעה בחתימתה שחתם בברכה זו בענין ברכה אחרת, או שחתם **האל הקדוש בעשרת ימי תשובה** ולא נזכר עד לאחר כדי דבור, שאי אפשר לו לתקן טעותו על ידי שיחזור ויחתום כהוגן, שאין חזרה מועלת אלא בתוך כדי דבור.

שוע"ר סי' קיז

ג ואם שאל מטר אחר יום טוב הראשון של פסח, בין שנזכר קודם סיום הברכה בין שנזכר אחר כך, צריך לחזור לראש הברכה, מטעם שנתבאר בסי' קי"ד. ואם לא נזכר עד לאחר חתימות ברכות אחרות, צריך לחזור לראש ברכת השנים ולומר משם ואילך כל הברכות על הסדר, כמו שיתבאר בסי' קי"ט.

ה אם לא שאל מטר ונזכר קודם שהתחיל תקע בשופר, **שואלו שם**, ונחשב כאלו שואלו בתוך ברכת השנים, כמו שנתבאר בסי' קי"ד. ואם נזכר אחר שהתחיל תקע בשופר קודם שומע תפלה, אין מחזירין אותו, **ושואל בשומע תפלה**. משא"כ בהזכרה שהוא שבח ואין לה ענין בשומע תפלה ... ואם נזכר אחר חתימת שומע תפלה **קודם שהתחיל רצה אומר ותן טל ומטר** ואחר כך מתחיל רצה, ונחשב כאלו שואלו בשומע תפלה. ואם לא נזכר עד לאחר שהתחיל רצה, אם לא עקר רגליו **חוזר לברכת השנים**.

שוע"ר סי' קיט

ד אם דילג ברכה אחת או שטעה בה טעות שמחזירין אותו ... **משם ואילך צריך לומר על הסדר**, שאם לא נזכר עד לאחר כמה ברכות צריך לחזור ולומר כולן אחריה, שאם יאמר אותה ברכה לבדה במקום שנזכר, נמצא שינה סדרן של ברכות ולא יצא ידי חובתו, שסדר ברכות הוא מאנשי כנסת הגדולה, ומהם כמה נביאים וסמכו סדרן על המקראות.

שוע"ר סי' תקפב

א ואם טעה ואמר האל הקדוש, או שהוא מסופק אם אמר המלך הקדוש, אם נזכר לאחר ששהה כדי שאילת שלום תלמיד לרבו אחר גמר הברכה, ואין צריך לומר אם נזכר לאחר שהתחיל ברכה רביעית, **צריך לחזור לראש התפלה מפני ששלש ברכות ראשונות חשבות כאחת**.